

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO-POMORSKIE

POMOC DLA OSÓB BEZDOMNYCH

.....
ZIMA 2016/2017

Projekt finansowany ze środków Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Opracowanie: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu

Spis treści

Statystyki w zakresie liczby osób bezdomnych	5
Ustawodawstwo w systemie pomocy osobom bezdomnym	8
Infrastruktura pomocy i wsparcia dla osób bezdomnych w województwie kujawsko-pomorskim	12
Wymogi formalne/warunki skorzystania z pomocy w placówkach wsparcia dla osób bezdomnych	18
Oferowana pomoc	20
Zaplecze medyczne.....	22
Specjaliści.....	24
Streetworking.....	25
Indywidualne programy wychodzenia z bezdomności	25
Usamodzielnienie osób bezdomnych	26
Działania podejmowane w celu usamodzielnienia osób bezdomnych	26
Posiłki dla osób bezdomnych	26
Dobre praktyki w obszarze wsparcia osób bezdomnych	27
Schroniska, noclegownie, ogrzewalnie w województwie kujawsko-pomorskim	31
Jadłodajnie, stołówki, kuchnie w województwie kujawsko-pomorskim	37

*Nigdy nie jesteśmy tak biedni,
aby nie stać nas było
na udzielenie pomocy bliźniemu.*

Mikołaj Gogol

Szanowni Państwo

Zbliża się kolejny okres zimowy, który jest czasem niezmiernie trudnym zwłaszcza dla osób bez dachu nad głową. Szczególnie w czasie niesprzyjających warunków atmosferycznych, niezbędna jest zatem troska instytucji pomocowych o osoby bezdomne poprzez zapewnienie im schronienia oraz ciepłego posiłku. W październiku br. apel o szczególną wrażliwość na los osób wymagających szczególnej troski, w tym osób bezdomnych, wystosowała Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Podkreślono zwłaszcza potrzebę uwrażliwienia na sytuację drugiego człowieka, aby nie przechodzić obojętnie wobec osób potrzebujących, gdyż w porę udzielona pomoc może uratować nawet ludzkie życie.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu od kilkunastu lat włącza się w rozpowszechnianie informacji o miejscach udzielania pomocy osobom bezdomnym w województwie kujawsko-pomorskim. W tym roku, podobnie jak w poprzednich latach, zwróciliśmy się do 144 ośrodków pomocy społecznej z naszego regionu, z prośbą o udostępnienie bazy teleadresowej schronisk, noclegowni, ogrzewalni, mieszkalnictwa wspomaganego a także stołówek i jadłodajni, w których osoby bezdomne mogą skorzystać z pomocy. W odpowiedzi zwrotnej otrzymaliśmy bazę adresową ponad 70 placówek działających w tym obszarze w naszym regionie. Do wszystkich jednostek skierowaliśmy ankiety na temat szczegółów ich funkcjonowania. Na podstawie zebranych danych opracowany został niniejszy Informator o miejscach udzielania pomocy osobom bezdomnym, który poza informacjami na temat funkcjonowania placówek dla osób bezdomnych, zawiera również garść danych dotyczących środowiska osób bezdomnych, przebywających w naszych województwie, a także prezentację dobrych praktyk w tym obszarze. Przyświecał nam bowiem cel, aby oprócz funkcji informacyjnej, opracowanie to przyczyniło się do rozwoju różnych inicjatyw aktywizujących osoby bezdomne w naszym regionie.

Statystyki w zakresie liczby osób bezdomnych

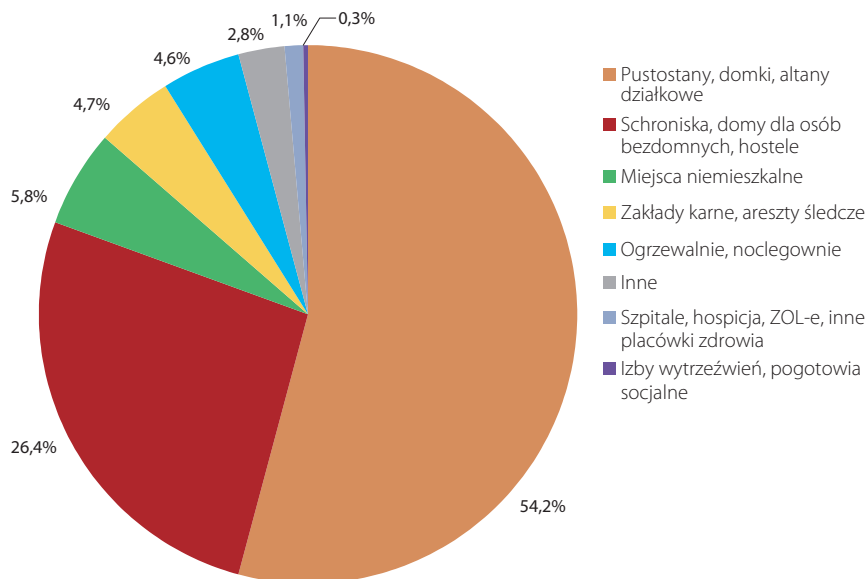
Definicja bezdomności zawarta w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r. poz. 163 z późn. zm.) określa osobę bezdomną, jako *niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowaną na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności, a także osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym i zameldowaną na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania*¹.

Ostatnie ogólnopolskie badanie liczby osób bezdomnych przeprowadzone zostało w styczniu 2015 r na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej. Celem badania było zebranie informacji na temat liczby osób bezdomnych przebywających zarówno w placówkach noclegowych, jak i w tzw. miejscach niemieszkalnych (poza placówkami noclegowymi).

Wyniki badania pokazały, iż w 2015 r. w całym kraju przebywało ponad 36 tys. osób bezdomnych, z czego 3 937 w województwie kujawsko-pomorskim. Zebrane dane umieszczają nasze województwo na trzecim miejscu w kraju pod względem liczebności osób bezdomnych. Wśród osób bezdomnych w naszym regionie, 244 stanowiły kobiety. Zgodnie z badaniem największa liczba osób bezdomnych przebywających w naszym województwie – 54,2% to osoby zasiedlające pustostany, domki czy altany działkowe. W tym miejscu warto wspomnieć o metodologii prowadzenia ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych. Pracownicy służb pomocowych w kręgu osób bezdomnych zauważają, iż liczba osób bezdomnych wynikająca z badania może być wyższa niż faktyczna, gdyż niektóre osoby zasiedlające pustostany czy domki działkowe, mimo, iż są to oficjalnie miejsca niemieszkalne, często mieszkają tam w dobrych warunkach.

¹ Art. 6, ust. 8 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r. poz. 163 z późn. zm.)

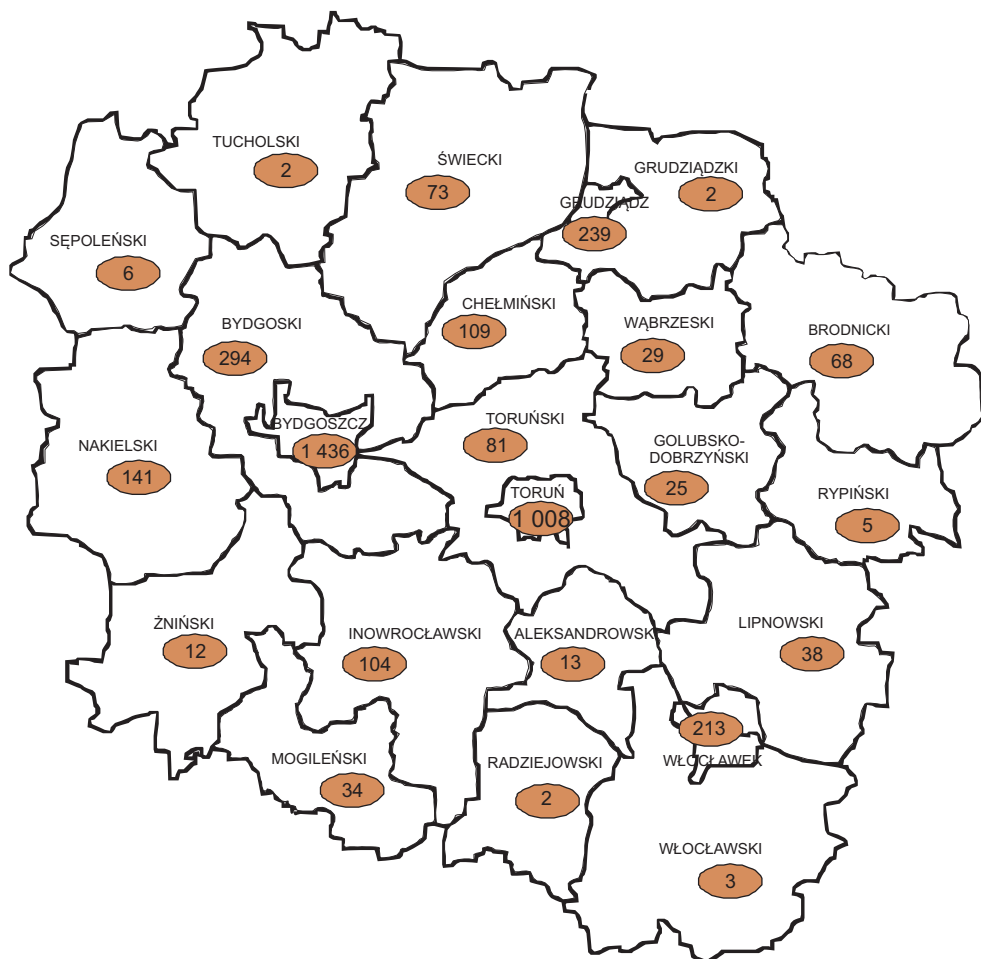
Wykres 1. Odsetek osób bezdomnych przebywających w placówkach instytucjonalnych i poza nimi w województwie kujawsko-pomorskim, w ogólnej liczbie osób bezdomnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy

Rozpatrując liczbę osób bezdomnych pod względem ich rozmieszczenia terytorialnego, największe skupiska występują w miastach grodzkich naszego województwa. Aż 74% (2 896 osób) wszystkich bezdomnych to osoby przebywające w miastach grodzkich. W Bydgoszczy – 1 436, Toruniu – 1 008, Grudziądzu – 239, we Włocławku – 213 osób. Wśród powiatów ziemskich, największą liczbę osób bezdomnych odnotowano w powiatach: bydgoskim (294 osoby), nakielskim (141 osób) i chełmińskim (109 osób).

Mapa 1. Liczba osób bezdomnych w gminach województwa kujawsko-pomorskiego, w ujęciu powiatowym

 Liczba osób bezdomnych w powiatach województwa kujawsko-pomorskiego na podstawie badania w styczniu 2015 roku na zlecenie MPiPS

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy

Ustawodawstwo w systemie pomocy osobom bezdomnym

Zgodnie z zapisami art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r. poz. 163 z późn. zm.), bezdomność jest jednym z powodów udzielania pomocy społecznej. Z dniem 5.09.2016 r. weszły w życie nowe zapisy ustawy (Dz. U. z 2015 r. poz. 1310) zmieniające brzmienie art. 48a i dodające art. 48b. W myśl ustawy *udzielenie schronienia następuje przez przyznanie tymczasowego miejsca w noclegowni albo schronisku dla osób bezdomnych*². Tymczasowe schronienie może być udzielone również w formie ogrzewalni.³

Schronisko	zapewnia osobom bezdomnym, które podpisały kontrakt socjalny, całodobowe, tymczasowe schronienie oraz usługi ukierunkowane na wzmacnianie aktywności społecznej, wyjście z bezdomności i uzyskanie samodzielności życiowej ⁴
Noclegownia	zapewnia schronienie osobom bezdomnym, świadcząc tymczasową pomoc w postaci miejsca noclegowego, w ramach której umożliwia spędzenie nocy w warunkach gwarantujących ochronę życia i zdrowia ⁵
Ogrzewalnia	umożliwia interwencyjny, bezpieczny pobyt w ogrzewanych pomieszczeniach wyposażonych co najmniej w miejsca siedzące ⁶

Zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej – rozporządzenie, które ma określić standardy placówek noclegowych dla osób bezdomnych, powinno wejść w życie po upływie 12 miesięcy od dnia ogłoszenia ustawy. Placówki, które funkcjonowały w dniu wejścia w życie ustawy, mają na dostosowanie 36 miesięcy i muszą wprowadzić standardy do początku października 2018 r., natomiast

² Art. 48a, ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r. poz. 163 z późn. zm.)

³ Tamże, ust. 4

⁴ Tamże, ust. 2

⁵ Tamże, ust. 3

⁶ Tamże, ust. 4

nowo powstałe schroniska, noclegownie czy ogrzewalnie muszą spełniać standardy opisane w ustawie oraz stosować się do rozporządzenia, które nie weszło jeszcze w życie.

Aktualnie przygotowany został jedynie projekt z dnia 14.07.2016 r. w sprawie standardów noclegowni, schronisk dla osób bezdomnych i ogrzewalni. W w/w projekcie określono minimum świadczonych usług, kwalifikacji zatrudnionych osób a także standardy obiektów. Poniżej wybrane elementy zaproponowanych w projekcie standardów:

Podstawowy standard schroniska dla osób bezdomnych

- Świadczy usługi przez cały rok, przez 7 dni w tygodniu;
- Daje możliwość całonoclegowego przebywania w schronisku, w tym miejsce do spania;
- Daje możliwość spożycia posiłku oraz dostęp do pomieszczenia kuchennego umożliwiającego samodzielne przygotowanie posiłku i gorącego napoju;
- Umożliwia skorzystanie z prysznicy, wymiany, prania i suszenia odzieży;
- Zapewnia opiekę przez co najmniej 1 opiekuna na 40 osób przebywających w placówce;
- Zatrudnia nie mniej niż 1 pracownika socjalnego na nie więcej niż 40 osób przebywających w schronisku;
- Osoby rekomendowane do świadczenia usług w placówce to psycholog, terapeuta uzależnień, pedagog, doradca zawodowy;
- Liczba miejsc w placówce nie powinna być większa niż 80;
- Nie więcej niż 10 osób w jednym pomieszczeniu mieszkalnym;
- Nie mniej niż 4 m² przypadające na osobę w pomieszczeniu mieszkalnym (w pomieszczeniach z łózkami piętrowymi nie mniej niż 3 m²/os);
- Sanitariaty: urządzenie natryskowe – 1/15 osób, miska ustępowa – 1/10 kobiet oraz 1/20 mężczyzn, pisuar – 1/20 mężczyzn, umywalka – 1/5 osób;
- Pomieszczenie na pralnię i suszarnię, wyposażone w co najmniej jedną pralkę na 30 osób (w przypadku, gdy schronisko nie posiada suszarni, zapewnia dostęp do co najmniej jednej suszarki elektrycznej na 30 osób).

Wśród pomieszczeń rekomendowanych ujęto: wydzielone pomieszczenie do spotkań indywidualnych oraz wydzielone pomieszczenie lub kącik wyposażony w komputer z dostępem do internetu.

Podstawowy standard noclegowni

- Czynna cały rok, przez 7 dni w tygodniu, w godzinach od 18 wieczorem do 8 rano;
- Przeprowadzenie wywiadu z osobą bezdomną i podjęcie czynności mających na celu wyeliminowanie zagrożeń związanych ze stanem zdrowia osoby bezdomnej;
- Umożliwienie spożycia posiłku i zapewnienie gorącego napoju;

- Umożliwienie skorzystania z prysznica oraz wymiany odzieży;
- Zapewnia opiekę, przez co najmniej 1 opiekuna na 50 osób przebywających w placówce (jeżeli placówka zatrudnia też pracownika socjalnego) lub 2 opiekunów na 50 osób (jeżeli placówka nie zatrudnia pracownika socjalnego);
- Osoby rekomendowane do świadczenia usług w placówce to pracownik socjalny, psycholog, terapeuta uzależnień;
- Liczba miejsc w noclegowni nie powinna być większa niż 100;
- Nie więcej niż 15 osób w jednym pomieszczeniu noclegowym;
- Nie mniej niż 3 m² przypadające na osobę w pomieszczeniu noclegowym (w pomieszczeniach z łózkami piętrowymi nie mniej niż 2 m²/os);
- Sanitariaty: urządzenie natryskowe – 1/20 osób, miska ustępowa – 1/10 kobiet oraz 1/20 mężczyzn, pisuar – 1/20 mężczyzn, umywalka – 1/15 osób.

Wśród pomieszczeń rekomendowanych ujęto wydzielone pomieszczenie wyposażone w co najmniej 1 pralkę/30 osób.

Podstawowy standard ogrzewalni

- Świadczy usługi w okresie od 1 października do 30 kwietnia, przez 7 dni w tygodniu, w godzinach od 8 rano do 18 wieczorem lub przez całą dobę, jeżeli na terenie gminy nie funkcjonuje noclegownia;
- Przeprowadzenie wywiadu z osobą bezdomną i podjęcie czynności mających na celu wyeliminowanie zagrożeń związanych ze stanem zdrowia osoby bezdomnej;
- Umożliwia dostęp do gorącego napoju;
- Umożliwia wymianę odzieży;
- Zapewnia opiekę, przez co najmniej 1 opiekuna na 40 osób przebywających w placówce;
- Liczba miejsc w placówce nie większa niż 50;
- Nie więcej niż 25 miejsc siedzących w jednym pomieszczeniu bytowym;
- Nie mniej niż 2 m² na osobę w pomieszczeniu pobytowym;
- Każda osoba przebywająca w ogrzewalni ma zapewnione miejsce siedzące w postaci krzesła o łatwo zmywalnej powierzchni;
- Sanitariaty: miska ustępowa – 1/25 osób, umywalka – 1/25 osób.

Planowana standaryzacja usług świadczonych na rzecz osób bezdomnych budzi obawy organizacji społecznych. Nowe wymogi mogą prowadzić do ograniczenia ich działalności. Dostosowanie już istniejących placówek do nowych standardów może bowiem wiązać się z koniecznością podjęcia kosztownych i czasochłonnych działań. Komisja Ekspertów ds. Przeciwdziałania Bezdomności przy Rzeczniku Praw Obywatelskich zaapelowała do Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej o niezwłoczne przeprowadzenie konsultacji społecznych w tym zakresie. W udzielonej 20 maja 2016 r. odpowiedzi Minister poinformowała, że projekt rozporządzenia w sprawie standardów ogrzewalni, noclegowni i schronisk dla bezdomnych zostanie w najbliższym czasie skierowany do szerokiej konsultacji z organizacjami pozarządowymi, które zajmują się tematyką bezdomności.⁷

⁷ Oficjalna strona internetowa Rzecznika Praw Obywatelskich w Warszawie. Standaryzacja usług na rzecz osób bezdomnych – minister zapowiada konsultacje projektu. <https://www.rpo.gov.pl/content/standaryzacja-uslug-na-rzecz-osob-bezdomnych-minister-zapowiada-konsultacje-projektu>, 14.10.2016 r.

Infrastruktura pomocy i wsparcia dla osób bezdomnych w województwie kujawsko-pomorskim

Na terenie 20 gmin województwa kujawsko-pomorskiego funkcjonuje łącznie 38 miejsc udzielania schronienia osobom bezdomnym oraz 38 miejsc, w których osoby bezdomne mogą skorzystać z posiłku. W stosunku do ubiegłego roku baza noclegowa zmalała o 2 ze względu na zmniejszenie się infrastruktury w zakresie mieszkalnictwa wspomaganego (w odniesieniu do schronisk/noclegowni/ogrzewalni w porównaniu z rokiem 2015 powstała jedna nowa placówka w powiecie bydgoskim). Liczba jadłodajni/stołówek wzrosła o 2 (nowe miejsca powstały w Bydgoszczy i powiecie toruńskim). Wśród miejsc udzielania pomocy wymienić można:

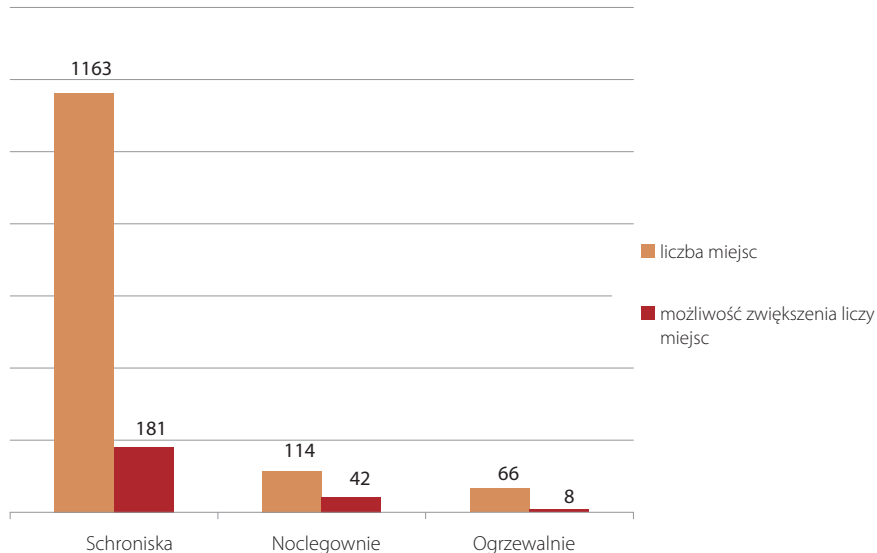
- 19 schronisk;
- 6 noclegowni;
- 4 ogrzewalnie;
- 1 hostel;
- 8 form mieszkalnictwa wspomaganego (w tym: mieszkania chronione – 3, mieszkania treningowe – 3, mieszkanie wspierane – 1, mieszkanie kryzysowe – 1);
- 38 jadłodajni/stołówek/kuchni dla bezdomnych.

Z funkcjonujących jadłodajni/stołówek, aż 28 działa przez cały rok, pozostałe 10 jest czynne w okresie jesienno-zimowym. 10 placówek funkcjonuje przez 7 dni w tygodniu, 3 działają przez 6 dni w tygodniu, zdecydowana większość – 25 funkcjonuje od poniedziałku do piątku.

Spośród miejsc udzielających schronienia osobom bezdomnym zdecydowana większość – 33 działa przez cały rok, zaledwie 5 w okresie od listopada do końca marca/końca kwietnia. 31 placówek ma charakter całodobowy, 6 funkcjonuje w porach nocnych, 1 natomiast (Noclegownia przy Miejskim Schronisku dla Bezdomnych Mężczyzn w Toruniu) w okresie jesienno-zimowym działa całodobowo, natomiast w pozostałym czasie przyjmuje charakter nocny.

Wyżej wymienione podmioty dysponują łącznie 1 343 miejscami, w razie potrzeby istnieje możliwość zwiększenia o dodatkowych 231 miejsc.

Wykres 2. Liczba miejsc w schroniskach, noclegowniach i ogrzewalniach w województwie kujawsko-pomorskim

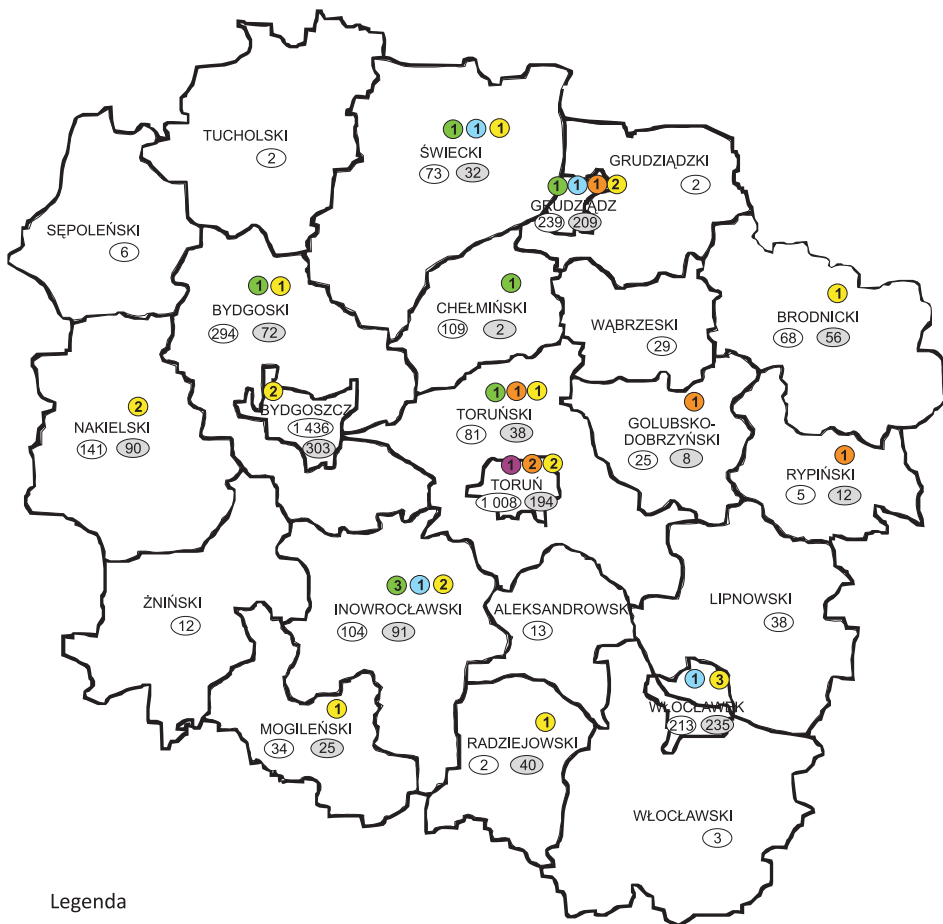
Źródło: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu

Nowe brzmienie art. 48 oraz 48a ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r. poz. 163 z późn. zm.) wyróżnia 3 rodzaje placówek, w których osoba bezdomna może skorzystać ze schronienia. Wśród nich wymienić można:

- schroniska;
- noclegownie;
- ogrzewalnie.

Schroniska	Dysponują łącznie 1 163 miejscami, z możliwością zwiększenia tej liczby o 181 miejsc. Największa liczba placówek przeznaczona jest dla kobiet i mężczyzn a także dla samych mężczyzn. Ponadto 4 schroniska przyjmują matki z dziećmi, 2 – całe rodziny.
Noclegownie	Oferują łącznie 114 miejsc noclegowych, z możliwością zwiększenia ich liczby miejsc o kolejne 42. Spośród 6 noclegowni, 3 przeznaczone są wyłącznie dla mężczyzn, 2 dla kobiet i mężczyzn oraz 1 wyłącznie dla kobiet.
Ogrzewalnie	4 ogrzewalnie funkcjonujące w naszym regionie dysponują łącznie 66 miejscami, z możliwością zwiększenia o 8 miejsc. Wśród nich z 3 mogą skorzystać jedynie mężczyźni, 1 (Ogrzewalnia dla Bezdomnych w Nowem) przeznaczona jest zarówno dla kobiet, jak i mężczyzn.
Hostel	Hostel przy Zespole Interwencji Kryzysowej MOPR w Toruniu przeznaczony jest dla 32 kobiet i matek z dziećmi. Nie ma możliwości zwiększenia liczby miejsc.
Mieszkalnictwo wspomagane	<p>W ramach mieszkalnictwa wspomagane wyróżnić można:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 3 mieszkania chronione oferujące schronienie łącznie dla 16 mężczyzn; • 3 mieszkania treningowe przeznaczone dla 12 osób, z możliwością zwiększenia liczby o 2 miejsca. W dwóch mieszkaniach oferowana jest pomoc dla matek z dziećmi, w jednym – dla mężczyzn; • 1 mieszkanie wspierane przeznaczone dla 2 mężczyzn, bez możliwości zwiększenia liczby miejsc; • 1 mieszkanie kryzysowe przygotowane jest dla 2 mężczyzn, bez możliwości zwiększenia liczby miejsc.

Mapa 2. Liczba placówek schronienia wraz z miejscami dla osób bezdomnych w województwie kujawsko – pomorskim w ujęciu powiatowym, w korelacji do liczby osób bezdomnych występujących na terenie powiatów

Legenda

- Liczba osób bezdomnych w gminach w ujęciu powiatowym
- Liczba miejsc w placówkach, w gminach w ujęciu powiatowym

- Schroniska - 19
- Noclegownie - 6
- Ogrzewalnie - 4
- Hostel - 1
- Formy mieszkalnictwa wspomaganego (w tym: mieszkania chronione, mieszkania treningowe, mieszkanie wspierane, mieszkanie kryzysowe) - 8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy oraz danych Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Toruniu

W 3 powiatach naszego województwa (powiat grudziądzki, sępoleński i włocławski) występują białe plamy w zakresie infrastruktury pomocowej dla osób bezdomnych, zarówno w postaci udzielania schronienia, jak i posiłku. Nadmienić jednak należy, iż są to powiaty o bardzo niskiej liczbie osób bezdomnych (analogicznie: 2, 6 i 3 osoby bezdomne występujące na terenie powiatu).

Jednocześnie w 5 powiatach naszego regionu nie funkcjonuje baza noclegowa dla osób bezdomnych a działają jedynie miejsca udzielania posiłku, należą do nich:

- powiat aleksandrowski;
- powiat lipnowski;
- powiat tucholski;
- powiat wąbrzeski;
- powiat żniński.

Natomiast w 2 powiatach województwa nie ma stołówek/jadłodajni a działa jedynie baza noclegowa, są to:

- powiat bydgoski;
- powiat rypiński.

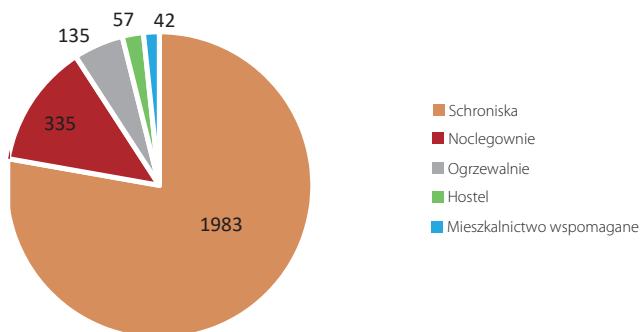
Analizując liczbę miejsc schronienia w stosunku do liczby osób bezdomnych w ujęciu powiatowym, najtrudniejsza sytuacja przedstawia się w powiecie chełmińskim, gdzie znajdują się zaledwie 2 miejsca w mieszkaniu wspieranym przypadające na 109 osób bezdomnych z tego terenu. Rozpatrując dalej, również w miastach grodzkich (Bydgoszcz, Toruń), zabezpieczenie miejsc w stosunku do liczby osób bezdomnych nie jest wystarczające. W Toruniu wynosi ono 19%, w Bydgoszczy – 21%. Zabezpieczenie miejsc w stosunku do liczby osób bezdomnych poniżej 50% odnotowano również w powiatach: bydgoskim (24%), golubsko-dobrzyńskim (32%), świeckim (44%) i toruńskim (47%).

Należałoby rozważyć utworzenie placówek schronienia dla osób bezdomnych, szczególnie w powiatach, w których występują duże dysproporcje pomiędzy liczbą miejsc a liczbą przebywających osób bezdomnych oraz gdzie brak tego rodzaju infrastruktury. Do powiatów, w których nie ma infrastruktury noclegowej a występują osoby bezdomne powyżej 10 osób należą:

- powiat lipnowski (38 osób bezdomnych);
- powiat wąbrzeski (29 osób);
- powiat aleksandrowski (13 osób);
- powiat żniński (12 osób).

W 2015 roku z miejsc w 38 jednostkach udzielających schronienia skorzystało ponad 2,5 tys. osób bezdomnych, w tym 401 kobiet

Wykres 3. Liczba osób bezdomnych, które w 2015 roku skorzystały ze schronienia w placówkach pomocowych

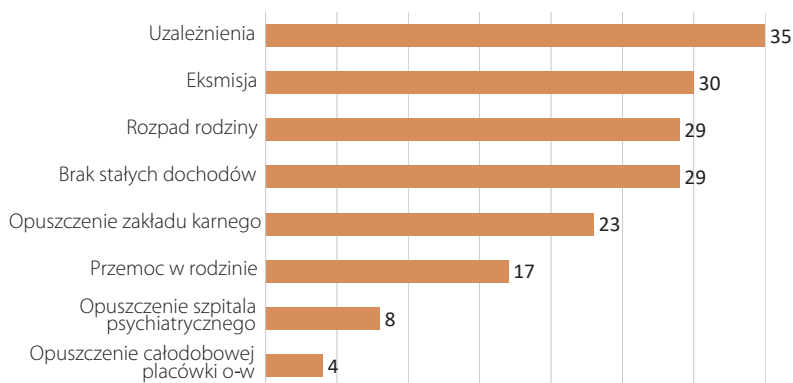

Źródło: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu

Zdecydowanie najliczniejszą grupę, blisko 80% osób bezdomnych, które w 2015 r. skorzystały ze schronienia stanowili podopieczni schronisk. 13% osób bezdomnych objętych schronieniem to podopieczni noclegowni.

Doszukając się przyczyn bezdomności nie można mówić o jednym, głównym powodzie jej występowania, ale o współistnieniu wielu różnych i wzajemnie przenikających się czynników. Z opinii pracowników jednostek pomocowych do najczęstszych powodów bezdomności należą: uzależnienia, eksmisje, rozpad rodziny czy brak stałych dochodów.

Wykres 4. Powody bezdomności osób korzystających z placówek pomocowych w opinii pracowników

liczba wskazań spośród 38 jednostek

Źródło: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu

Wymogi formalne/warunki skorzystania z pomocy w placówkach wsparcia dla osób bezdomnych

Większość placówek ma określone wymogi formalne, które musi spełnić osoba bezdomna, aby być przyjęta do placówki. Na podstawie uzyskanych wyników badania ankietowego można wskazać, iż:

- W 26 jednostkach wymagane jest skierowanie z ośrodka pomocy społecznej, w 25 – okazanie dokumentu tożsamości. W 9 jednostkach należy okazać zaświadczenie lekarskie o braku przeciwwskazań do pobytu w placówce, w 1 (Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn w Grudziądzu) – zaświadczenie o rejestracji w PUP.
- Wśród osób korzystających z placówek, w 12 jednostkach przyjmowane są osoby tylko z terenu danej gminy, w 13 – w pierwszej kolejności osoby z terenu gminy, z innych obszarów w drugiej kolejności, w 13 pozostałych ze schronienia mogą skorzystać wszystkie osoby bez względu na miejsce pochodzenia.
- Art. 48a, ust. 6 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r. poz. 163 z późn. zm.) mówi, iż w schronisku i noclegowni nie mogą przebywać osoby po spożyciu alkoholu i substancji psychoaktywnych, jednocześnie ust. 7 ustawy dopuszcza taką sytuację w szczególnie uzasadnionych przypadkach.

Jak wynika z przeprowadzonych ankiet, w 2 ogrzewalniach, w Nowem i we Włocławku, przyjmowane są osoby pod wpływem alkoholu, w 11 placówkach osoby po spożyciu przyjmowane są zgodnie z zapisami ustawy – jedynie w wyjątkowych sytuacjach, 24 jednostki nie przyjmują osób bezdomnych będących pod wpływem alkoholu i substancji psychoaktywnych.

- 33 placówki przyjmują osoby niepełnosprawne, wśród nich zdecydowana większość, bo aż 31 stawia wymagania, co do ich samodzielności. Najczęściej muszą być to osoby samodzielnie poruszające się, zdolne do samoobsługi.
- W 16 placówkach osoby bezdomne nie partycypują w kosztach pobytu, w 22 natomiast ponoszą koszty z nim związane. Kwoty, które płaci osoba bezdomna są najczęściej ustalane na podstawie kryterium dochodowego, wahają się między 30% a 70% w zależności od posiadanego przez nią dochodu. Osoby przebywające w mieszkaniach ponoszą koszty związane z czynszem czy bieżącymi opłatami za media, tj. za wodę czy prąd.

- W większości jadłodajni dla bezdomnych (27 z 38 placówek) osoby potrzebujące mogą skorzystać z posiłku za okazaniem decyzji z ośrodka pomocy społecznej. Nie jest jednak tak, że osoba nieposiadająca skierowania, odejdzie głodna, lecz zostanie poczęstowana tym, co będzie dostępne. W 11 miejscach oferujących posiłek nie wymaga się skierowania z OPS, są to:

→ **Stołówka Kujawsko-Pomorskiego Oddziału Okręgowego Polskiego Czerwonego Krzyża w Bydgoszczy**

85-030 Bydgoszcz
ul. Floriana 18

→ **Kuchnia Centrum Pomocy „Betlejem” Caritas Diecezji Bydgoskiej**

85-005 Bydgoszcz
ul. Drukarska 6

→ **Jadłodajnia Bydgoskiego Stowarzyszenia Miłosierdzia św. Wincentego a’Paulo**

85-093 Bydgoszcz
ul. Ossolińskich 2

→ **Kuchnia przy Centrum Pomocy dla Bezdomnych Mężczyzn Kujawsko-Pomorskiego Zarządu Wojewódzkiego Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej w Bydgoszczy**

85-790 Bydgoszcz
ul. Fordońska 422

→ **Kuchnia dla Ubogich im. św. Brata Alberta**

85-405 Bydgoszcz
ul. Koronowska 14

→ **Centrum Chrześcijańskie Kanaan Misja Betezda – Stołówka**

85-222 Bydgoszcz
ul. Czartoryskiego 12

→ **Jadłodajnia Toruńskie Centrum Caritas 87-100 Toruń**

Szosa Bydgoska 1

→ **Jadłodajnia dla Ubogich**

87-100 Toruń
ul. Poznańska 49
Klasztor Zakonu Braci Mniejszych Franciszkanów (Świątlica św. Franciszka)

→ **Centrum Pielęgnacji Caritas**

87-100 Toruń
Wyszyńskiego 7/9

→ **Kuchnia Caritas Diecezji Włocławskiej**

87- 800 Włocławek
ul. Gdańska 6

→ **Jadłodajnia im. bł. Rafała Chylińskiego przy klasztorze oo. Franciszkanów w Radziejowie**

88-200 Radziejów
ul. Franciszkańska 4

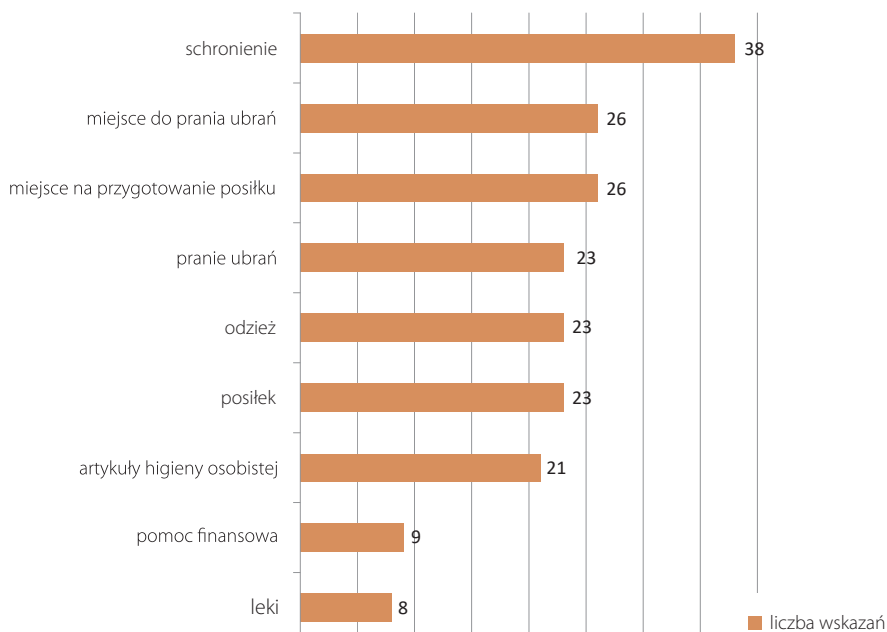
W stołówce Grudziądzkiego Centrum Caritas (86-300 Grudziądz, Al. 23 Stycznia 16 – plebania Parafii Ducha Świętego) dla osób bezdomnych bez skierowania OPS posiłki wydawane są po godzinie 14.00.

Oferowana pomoc

Projekt rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie standardów noclegowni, schronisk dla osób bezdomnych i ogrzewalni dokładnie opisuje standardy podstawowych usług świadczonych w placówkach pomocowych dla osób bezdomnych, obiektów, w których one się mieszczą, a także kwalifikacji osób świadczących tam usługi.

Z ankiet przeprowadzonych przez ROPS w Toruniu wynika, że osoby bezdomne, oprócz schronienia w placówkach naszego województwa mogą korzystać również z innych form pomocy takich jak np. miejsce do przygotowania posiłków oraz miejsce do prania ubrań (po 26 wskazań), z posiłku, wymiany odzieży, czy oddania rzeczy do prania (po 23 wskazania), a także z artykułów higieny osobistej (21 wskazań).

Wykres 5. Zakres pomocy świadczonej w placówkach udzielających schronienia osobom bezdomnym

Źródło: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu

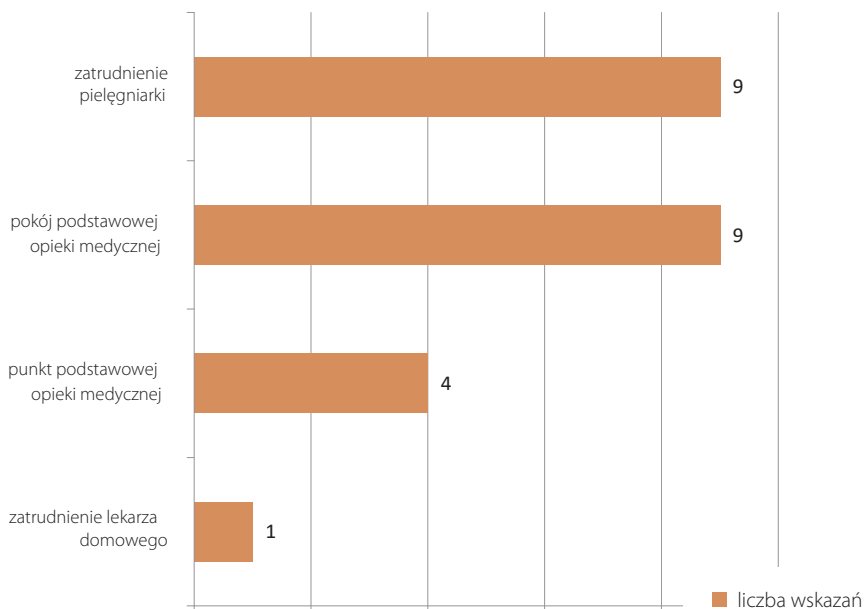
Z oferty większości placówek (24) mogą korzystać jedynie osoby tam przebywające. W pozostałych 14, osoby niebędące w placówce mogą korzystać z różnych form oferowanej pomocy takich jak, np. posiłek, pranie ubrań, odzież czy kąpiel. Są to następujące placówki:

- ➔ **Schronisko przy Centrum Pomocy dla Bezdomnych Mężczyzn**
85-790 Bydgoszcz
ul. Fordońska 422
- ➔ **Schronisko dla Bezdomnych Kobiet i Mężczyzn**
88-300 Mogilno
ul. Łąkowa 1b
- ➔ **Ogrzewalnia**
86-30 Grudziądz
ul. Parkowa 22/24
- ➔ **Ogrzewalnia dla Bezdomnych**
86-170 Nowe
ul. Tylna 1
- ➔ **Schronisko w ramach Ośrodka Wsparcia dla Osób Bezdomnych i Zagrożonych Bezdomnością**
87-300 Brodnica
ul. Gajdy 3
- ➔ **Schronisko dla Bezdomnych**
86-100 Świecie
ul. Ogrodowa 9B
- ➔ **Mieszkanie kryzysowe**
86-005 Białe Błota
Murowaniec
- ➔ **Noclegownia przy Miejskim Schronisku dla Bezdomnych Mężczyzn**
87-100 Toruń
ul. Skłodowskiej- Curie 82-84
- ➔ **Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn – Mieszkanie Treningowe**
88-100 Inowrocław
- ➔ **Noclegownia dla Bezdomnych Kobiet**
87-100 Toruń
ul. Szosa Bydgoska 1A
- ➔ **Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn**
88-100 Inowrocław
ul. Jacewska 118
- ➔ **Ogrzewalnia**
87-800 Włocławek
ul. Wyszyńskiego 6
- ➔ **Ogrzewalnia przy Schronisku dla Bezdomnych Mężczyzn**
88-100 Inowrocław
ul. Jacewska 118
- ➔ **Schronisko dla Niepełnosprawnych Bezdomnych**
87-800 Włocławek
ul. Karnkowskiego 7.

Zaplecze medyczne

Wśród 38 placówek oferujących wsparcie, 15 dysponuje tzw. zapleczem medycznym, do którego można zaliczyć pokój/punkt podstawowej opieki medycznej czy też zatrudnienie pielęgniarki lub lekarza.

Wykres 6. Zaplecze medyczne w schroniskach/noclegowniach/ogrzewalniach naszego województwa

Źródło: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu

Z pomocy pielęgniarskiej można skorzystać w następujących placówkach:

- **Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn**
86-300 Grudziądz
ul. Parkowa 22/24
- **Miejskie Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn**
87-100 Toruń
ul. Skłodowskiej- Curie 82-84
tel. 56 623 33 36
- **Noclegownia przy Miejskim Schronisku dla Bezdomnych Mężczyzn**
87-100 Toruń
ul. Skłodowskiej- Curie 82-84
- **Noclegownia dla Bezdomnych Kobiet**
87-100 Toruń
ul. Szosa Bydgoska 1A
- **Schronisko dla Osób Bezdomnych Kobiet i Mężczyzn**
87-800 Włocławek
ul. Karnkowskiego 7
- **Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn**
87-800 Włocławek
ul. Płocka 2
- **Schronisko dla Niepełnosprawnych Bezdomnych**
87-800 Włocławek
ul. Karnkowskiego 7
- **Stowarzyszenie Jesień Hostel – Schronisko Specjalistyczne**
Nowy Jasiniec 45
86-010 Koronowo
- **Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn**
88-100 Inowrocław
ul. Jacewska 118

Jedynie w dwóch jednostkach z zaplecza medycznego mogą skorzystać również osoby spoza placówki:

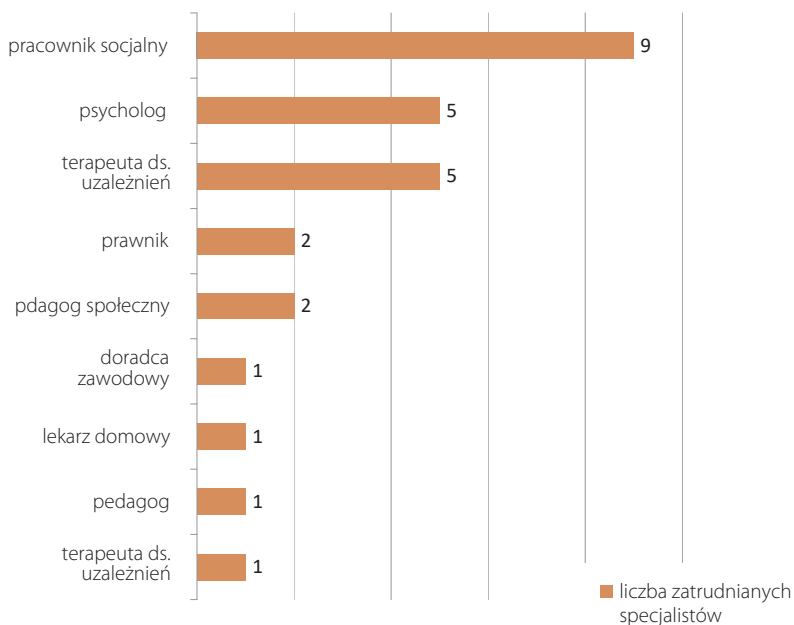
- **Noclegownia dla Bezdomnych Kobiet**
87-100 Toruń
ul. Szosa Bydgoska 1A
- **Schronisko dla Osób Bezdomnych Kobiet i Mężczyzn**
87-800 Włocławek
ul. Karnkowskiego 7

Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn w Inowrocławiu zatrudnia lekarza domowego (2 razy w miesiącu po 2 godz.). Należy pamiętać, że podopieczni mogą korzystać z porad lekarskich w ramach NFZ. W 4 jednostkach badanie lekarskie przeprowadza się w momencie przyjęcia do placówki, a w innych według potrzeb. W schronisku dla Bezdomnych Kobiet i Mężczyzn w Mogilnie badania ogólne i dermatologiczne przeprowadzane są co pół roku.

Specjaliści

W 11 z 38 miejsc udzielania schronienia osobom bezdomnym zatrudniani są specjaliści m.in. tacy jak pracownik socjalny, terapeuta uzależnień, psycholog, prawnik czy doradca zawodowy. Ich praca polega na diagnozowaniu, udzielaniu wsparcia, motywowaniu osób bezdomnych do podejmowania działań mających na celu wyjście z trudnej sytuacji życiowej, w jakiej się znajdują. Osoby te zatrudniane są najczęściej w niepełnym wymiarze czasu pracy lub na umowy zlecenie, na ogół pełnią dyżury kilka razy w tygodniu.

Wykres 7. Specjaliści zatrudniani w placówkach schronienia dla osób bezdomnych w naszym regionie

Źródło: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu

Należy pamiętać, iż oprócz specjalistów zatrudnionych w ramach placówek, osoby bezdomne mogą korzystać z pomocy oferowanej w ramach ośrodków pomocy społecznej, CIS czy KIS.

Streetworking

Choć streetworking polega na pracy poza systemem pomocy instytucjonalnej, tj. w środowisku osoby bezdomnej, na jej zasadach i w tempie do niej dostosowanym, to właśnie streetworker dociera do osób bezdomnych m.in. z informacją o możliwościach skorzystania z systemu pomocy społecznej. Spośród placówek służących schronieniem osobom bezdomnych, 6 zatrudnia lub współpracuje ze streetworkerem. Należą do nich: Miejskie Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn w Toruniu oraz Noclegownia działająca przy tym schronisku, a także jednostki prowadzone przez Koło Grudziądzkie Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta w Grudziądzu.

Indywidualne programy wychodzenia z bezdomności

Zgodnie z zapisami art. 49a, ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r. poz. 163 z późn. zm.) osoba bezdomna może zostać objęta indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności, polegającym na wspieraniu tej osoby w rozwiązywaniu jej problemów życiowych, w szczególności rodzinnych i mieszkaniowych, oraz pomocy w uzyskaniu zatrudnienia. Jeżeli osoba bezdomna przebywa w schronisku, indywidualny program wychodzenia z bezdomności może być opracowany przez pracownika socjalnego zatrudnionego w tej placówce i tam realizowany.

Jak wynika z analizy nadesłanych ankiet, na terenie powiatów, w których funkcjonują placówki udzielające schronienia osobom bezdomnym, w 2015 roku indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności, realizowanym zarówno w schroniskach, jak i ośrodkach pomocy społecznej, objętych było 288 osób bezdomnych. Zdecydowana większość indywidualnych programów realizowana była w Toruniu – 139 i w Bydgoszczy – 130.

14 placówek spośród 38 prowadzi programy na rzecz aktywizacji osób bezdomnych. Programy te są finansowane ze środków m.in. Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Społecznych, urzędów miasta/gminy, przy współpracy z PUP czy KIS.

Usamodzielnienie osób bezdomnych

Wśród mieszkańców 20 placówek udzielających schronienia 113 osób oczekuje na przyznanie mieszkania socjalnego.

Z 38 placówek – 23 posiadają wiedzę odnośnie swoich podopiecznych, osób bezdomnych, które w 2015 roku wyszły z kręgu bezdomności. Z analizy ankiet wynika, że w 2015 roku usamodzielniało się 196 osób bezdomnych. Wśród najczęstszych powodów usamodzielnienia wymienia się podjęcie pracy przez podopiecznych, zamieszkanie w mieszkaniu socjalnym, powrót do rodziny, wynajem mieszkania na wolnym rynku czy wejście w nowy związek.

Działania podejmowane w celu usamodzielnienia osób bezdomnych

Z opinii pracowników placówek pomocowych wynika, iż dla skuteczności procesu wychodzenia z bezdomności istotne znaczenie ma zwiększenie liczby specjalistów zatrudnianych w instytucjach pomocowych, a także rozwój infrastruktury mieszkań socjalnych. Pracownicy instytucji pomocowych podkreślają też wartość indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności, jako bardzo istotnych w procesie usamodzielniania. Z analizy ankiet wynika, iż pracownicy dostrzegają również w tym zakresie potrzebę zacieśnienia współpracy placówek z instytucjami rynku pracy, służbą zdrowia czy organizacjami pozarządowymi.

Stołówki, jadalnie, kuchnie dla osób bezdomnych

W większości stołówek/jadalni/kuchni (32 z 38) osoby bezdomne otrzymują jeden gorący posiłek, w 6 miejscach wsparcie obejmuje dwudaniowy obiad. W 3 jednostkach działających od poniedziałku do piątku na weekendy wydawany jest suchy prowiant.

Dobre praktyki w obszarze wsparcia osób bezdomnych

Sztuka jako oręż w przeciwdziałaniu bezdomności

Jako dobre praktyki warto wskazać na projekty, które zakładają współpracę z artystami przy angażowaniu osób bezdomnych w inicjatywy artystyczne. W ten sposób, przy wykorzystaniu często nietuzinkowych metod, kształtuje się obraz zjawiska bezdomności odartej z uprzedzeń i stereotypów, oddziałuje się w zakresie podnoszenia świadomości, iż problem bezdomności to nie zawsze kwestia wyboru. Z drugiej strony udział osób bezdomnych w działaniach artystycznych pozytywnie wpływa na ich wzrost poczucia własnej wartości i podmiotowości.

Pierwszy przykład tego rodzaju przedsięwzięcia to przygotowana w ramach projektu „Różnica”⁸ **wystawa portretów osób bezdomnych**.

Organizatorem tej i wielu innych akcji angażowania artystów w niezwykle projekty jest Fundacja im. Adama Worwy w Nowym Targu. *„Różnica to projekt, który uczy nas czym jest prawdziwa bezdomność. Bezdomność bowiem to nie brak materialnego domu. To coś, co może być bliżej nas. Bezdomność to przede wszystkim brak relacji. W tym kontekście każdy z nas może być bezdomny. Ile znamy osób, które mają problemy w relacjach z najbliższymi osobami? Ile z nas żyje w ciągłym strachu, że straci pracę, zdrowie, pieniądze, wszystko... Goniemy za materią tracąc to, co najcenniejsze”⁹.*

Autorem 77 portretów osób bezdomnych jest artysta Jacek Hajnos, laureat wielu nagród, absolwent Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie i zakopiańskiego Liceum Plastycznego im. Antoniego Kenara. Artysta przy każdym obrazie (malowanym głównie w centrach handlowych oraz podczas pobytu w ośrodku dla osób bezdomnych „Betlejem” w Jaworznie) zamieścił historię sportretowanej osoby, gdyż jak podkreśla, zależało mu przede wszystkim na rozmowie i poznaniu tych osób. *„Zawsze zależało mi najpierw na rozmowie z osobą, którą będę portretował. Chcia-*

⁸ <http://www.projektroznicapl/>

⁹ <https://ekai.pl/diecezje/krakowska/x102490/nowy-targ-wystawa-z-portretami-osob-bezdomnych-w-ramach-projektu-roznica/>

lem ją poznać i wyjaśnić, po co to robię. Umawialiśmy się np. na obiad albo w moim krakowskim domu. Chciałem choć trochę przywrócić im godność”¹⁰. Uroczyste otwarcie wernisażu połączone było ze spotkaniem odwiedzających galerię z osobami przedstawionymi na portretach (krótka relacja z tego wydarzenia na stronie internetowej projektu „Różnica”). Wystawa jest prezentowana w różnych miejscach w Polsce. Jak dotąd przedstawiono ją w Nowym Targu, Zakopanem, Starym Sączu i Łodzi. Planowane są kolejne wystawy. Wydany został również specjalny album prezentujący portrety oraz historie życia osób bezdomnych. Całkowity dochód z jego sprzedaży przeznaczony zostanie na budowę ośrodka dla bezdomnych w Żorach.

Kolejna inicjatywa, zrealizowana w Seattle w USA, to **projekt pn. Lullaby**¹¹ oparty na współpracy matek będących w trudnej sytuacji życiowej, związanej m.in. z problemem bezdomności, z muzykami, ukierunkowana na wspólne skomponowanie niepowtarzalnych kołysanek z myślą o dzieciach. „Czułam się niesamowicie, gdy wymyślone przeze mnie słowa pojawiły się na papierze i w zapisie nutowym” – to wypowiedź jednej z kobiet biorących udział w projekcie, potwierdzająca znaczenie tej inicjatywy również w obszarze wzrostu poczucia własnej wartości i samooceny. Z drugiej strony również muzycy, zaangażowani do projektu, wskazywali na zaskoczenie, jakie im towarzyszyło, ze względu na pokłady inspiracji, jakie powstały w oparciu o mnogość stylów oraz oryginalność pomysłów zgłaszanych przez matki. Muzycy prezentowali brzmienia poszczególnych instrumentów i to kobiety uczestniczące w tym przedsięwzięciu dokonywały wyboru instrumentu, który będzie najbardziej odpowiedni do wymyślonej przez nie kołysanki. Projekt stał się dobrą praktyką, która rozprzestrzeniła się po całym kraju.

Placówki pomocy i wsparcia dla osób bezdomnych angażują się niekiedy w **organizowanie spotkań z kulturą** dla swoich podopiecznych. Taka inicjatywa została również zapoczątkowana od 2012 roku przez wolontariuszy Fundacji Kapucyńskiej w Warszawie. Organizowane są cotygodniowe spotkania, na które zapraszane są w miarę możliwości znane osoby, które opowiadają o swoim życiu, doświadczeniach i karierze. Uczestnicy mają możliwość porozmawiać z gośćmi również w kularach. W ramach spotkań przeprowadzane są także pokazy filmowe, warsztaty aktorskie, czy wieczory poetyckie. Formy spotkań zależą od zainteresowań uczestników. „Bezdomnych spotkania z kulturą to okazja do budowania relacji z osobami potrzebującymi. Celem jest również zachęcanie ich do współpracy z fundacją, np. w ramach projektu „Anioł w Warszawie”¹².

¹⁰ <http://idziemy.pl/kultura/nowy-targ-bezdomni-na-portretach-jacka-hajnosa>

¹¹ <http://dobrewiadomosci.net.pl/12887-projekt-lullaby-bezdomne-matki-odzyskuja-domy-i-rodziny-tworzac-piekne-kołysanki/>

¹² <http://fundacja-kapucynska.org/projekty/bezdomnych-spotkania-z-kultura/>

Projekt „Anioł w Warszawie”

Głównym założeniem projektu, realizowanego przez Fundację Kapucyńską przy Jadalni Braci Mniejszych Kapucynów w Warszawie, jest **organizowanie zindywidualizowanej formy wolontariatu** świadczonego celem integracji i aktywizacji osób bezdomnych. W ten sposób osoby bezdomne zostają objęte indywidualnym wsparciem w procesie wychodzenia z bezdomności.

Przy jadalni każdego dnia spotyka się około 200 osób bezdomnych. Stwarza to możliwość na nawiązanie kontaktu wolontariusza z osobą bezdomną obecną w tym miejscu, zatem samo zainicjowanie relacji podopieczny-wolontariusz powstaje w sposób spontaniczny, poprzez chęć kontaktu rodzącą się z obu stron. Relacja ta ma zmotywować i pomóc bezdomnemu w rozpoczęciu działań w zakresie zmiany swojej sytuacji życiowej. *„Doświadczenie Braci Kapucynów pokazuje, że osoba bezdomna pozbawiona właściwej motywacji i wsparcia drugiej osoby nie jest w stanie samodzielnie readaptować się społecznie¹³”*. Projekt zakłada, iż każda z osób bezdomnych uzyskuje indywidualne wsparcie asystenta wyłonionego spośród wolontariuszy, który staje się swoistym *Aniołem Stróżem*. Rola „Anioła” polega na wsparciu oraz motywowaniu do podejmowania działań w zakresie usamodzielnienia się. Swoją rolę pełni on przy ścisłej współpracy ze specjalistami, a jako „neutralny towarzysz” osoby bezdomnej zyskuje większe szanse na zbudowanie z nią relacji opartej na zaufaniu. Istotne jest, aby ten rodzaj wsparcia ukierunkowany był na samopomoc. Wolontariusz bowiem motywuje osobę bezdomną do samodzielnego działania, a nie wyręcza ją w podejmowaniu aktywności. Pomaga on odkryć osobie bezdomnej własne zasoby oraz odbudować szacunek do samego siebie. *„Anioł unika mylenia oczekiwań podopiecznego ze swoimi własnymi i narzucania mu rozwiązań, które sam sądzi, że będą dla niego korzystne. Nie powinien decydować za drugiego człowieka i „przyklejać” mu łatki własnego pomysłu na życie¹⁴”*. To podopieczny jest jedynym pomysłodawcą swojego scenariusza na życie, który realizuje we własnym tempie. „Anioł” szanuje jego pomysły oraz wybory i jedynie towarzyszy w tej drodze.

Wolontariusze, którzy podejmują się swoistej asysty osoby bezdomnej są odpowiednio przygotowani. Preferowane są osoby posiadające doświadczenie w działaniach na rzecz osób bezdomnych, pracownicy socjalni, absolwenci studiów wyższych o profilach społecznych. Niekiedy wolontariat w tym zakresie może mieć charakter praktyk studenckich lub zawodowych. Niezbędne jest specjalistyczne przygotowanie przyszłych wolontariuszy

¹³ <http://fundacja-kapucynska.org/2011/04/aniol-w-warszawie/>

¹⁴ tamże

poprzez dostarczenie im wiedzy związanej z problematyką bezdomności, specyfiką osobowości osoby wykluczonej społecznie, zakresem dostępnych form wsparcia dla osób bezdomnych oraz sposobów konstruktywnej komunikacji.

Autobus dla bezdomnych w Łodzi

W okresie od grudnia do marca Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta w Łodzi realizuje program pn. „Autobus dla bezdomnych i potrzebujących”¹⁵. Autobus kursuje codziennie w godzinach 22:00-3:00, na trasie uwzględniającej miejsca, w których gromadzą się oraz przebywają osoby bezdomne (dworce kolejowe, autobusowe, place). Bezdomni mają możliwość otrzymania ciepłej zupy, herbaty, ubrania i pomocy medycznej oraz ogrzania się w autobusie. Ma to szczególne znaczenie w okresie silnych mrozów. Warto podkreślić, iż w funkcjonowanie autobusu są zaangażowani wolontariusze będący osobami bezdomnymi korzystającymi ze wsparcia schroniska. Oni w najskuteczniejszy sposób potrafią zachęcić do skorzystania z oferty pomocowej świadczonej w placówce. Każdego dnia trasa zaczyna się i kończy w schronisku, do którego decyduje się udać część osób bezdomnych zabranych z ulicy. Miejsca przebywania oraz bieżąca sytuacja osób bezdomnych, które nie chcą skorzystać ze wsparcia świadczonego przez schroniska czy noclegownie, są monitorowane przy współpracy ze streetworkerami.

¹⁵ <http://lodz.naszemiasto.pl/tag/autobus-dla-bezdomnych-lodz.html>

SCHRONISKA, NOCLEGOWNIE, OGRZEWAŁNIE W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM

L.p.	Nazwa placówki	Adres placówki	Podmiot prowadzący	Liczba miejsc	Dla kogo przeznaczono	Formalności, które musi spełnić osoba bezdomna
BYDGOSZCZ						
1.	Schronisko przy Centrum Pomocy dla Bezdomnych Mężczyzn	85-790 Bydgoszcz ul. Fordońska 422 tel. 52 343 93 40	Kujawsko-Pomorski Zarząd Wojewódzki Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej	165	dla mężczyzn	skierowanie z OPS, zaświadczenie lekarskie o braku przeciwwskazań do pobytu w placówce
2.	Schronisko przy Centrum Pomocy dla Bezdomnych Kobiet i Matek z Dziećmi	85-085 Bydgoszcz ul. Polanka 9 tel. 52 372 22 57	Kujawsko-Pomorski Zarząd Wojewódzki Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej	138	dla kobiet, dla matek z dziećmi	dokument tożsamości, skierowanie z OPS, zaświadczenie lekarskie o braku przeciwwskazań do pobytu w placówce
GRUDZIĄDZ						
3.	Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn	86-300 Grudziądz ul. Parkowa 22/24 tel. 56 643 30 64	Koło Grudziądzkie Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta	120	dla mężczyzn	dokument tożsamości, skierowanie z OPS, zaświadczenie o rejestracji w PUP
4.	Noclegownia dla Bezdomnych Mężczyzn	86-300 Grudziądz ul. Parkowa 22/24 tel. 56 643 30 64 56 641 04 10	Koło Grudziądzkie Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta	20	dla mężczyzn	dokument tożsamości
5.	Ogrzewalnia	86-300 Grudziądz ul. Parkowa 22/24 tel. 56 64 330 64 56 641 04 10	Koło Grudziądzkie Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta	30	dla mężczyzn	-

L.p.	Nazwa placówki	Adres placówki	Podmiot prowadzący	Liczba miejsc	Dla kogo przeznaczane	Formalności, które musi spełnić osoba bezdomna
TORUŃ						
6.	Schronisko przy Centrum Pomocy – Punkt Pomocy Bezdomnym Kobiutom i Osobom w Stanie Kryzysu	86-300 Grudziądz ul. Waryńskiego 36 tel. 56 463 11 83 56 464 01 90	Polski Komitet Pomocy Społecznej Zarząd Mięjsko-Gminny w Grudziądzu	35	dla kobiet, dla matek z dziećmi	dokument tożsamości, skierowanie z OPS
7.	Miejskie Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn	87-100 Toruń ul. Skłodowskiej-Curie 82-84 tel. 56 623 33 36 56 623 28 54	Gmina Miasta Toruń	66	dla mężczyzn	dokument tożsamości, ostatni stały lub długotrwały pobyt na terenie Gminy
8.	Noclegownia przy Miejskim Schronisku dla Bezdomnych Mężczyzn	87-100 Toruń ul. Skłodowskiej-Curie 82-84 tel. 56 623 28 54	Gmina Miasta Toruń	50	dla mężczyzn	-
9.	Hostel przy Zespole Interwencji Kryzysowej MOPR	87-100 Toruń ul. Skłodowskiej-Curie 82-84 tel. 56 477 00 91 56 477 00 92	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Toruniu	32	dla kobiet, dla matek z dziećmi	dokument tożsamości
10.	Noclegownia dla Bezdomnych Kobiet	87-100 Toruń ul. Szosa Bydgoska 1A tel. 56 654 05 43	Toruńskie Centrum Caritas	4	dla kobiet	dokument tożsamości, skierowanie z OPS dla osób spoza Torunia, zaświadczenie lekarskie
11.	Schronisko – Toruński Dom dla Osób Bezdomnych i Najuboższych MONAR-MARKOT	87-100 Toruń ul. Dybowska 1 tel. 56 651 35 96 501 73 81 93	Stowarzyszenie MONAR	42	dla kobiet i mężczyzn	dokument tożsamości, skierowanie z OPS

L.p.	Nazwa placówki	Adres placówki	Podmiot prowadzący	Liczba miejsc	Dla kogo przeznaczone	Formalności, które musi spełnić osoba bezdomna
WŁOCŁAWEK						
12.	Schronisko dla Osób Bezdomnych Kobiet i Mężczyzn	87-800 Włocławek ul. Karnkowskiego 7 tel. 518 01 45 58 518 01 45 56	Caritas Diecezji Włocławskiej	145	dla kobiet i mężczyzn	dokument tożsamości, skierowanie z OPS
13.	Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn	87-800 Włocławek ul. Płocka 2 tel. 518 01 45 57	Caritas Diecezji Włocławskiej	50	dla mężczyzn	skierowanie z OPS
14.	Schronisko dla Niepełnosprawnych Bezdomnych	87-800 Włocławek ul. Karnkowskiego 7 tel. 518 01 45 54	Caritas Diecezji Włocławskiej	25	dla kobiet i mężczyzn	skierowanie z OPS
15.	Ogrzewalnia	87-800 Włocławek ul. Wyszyńskiego 6 tel. 518 01 45 71	Caritas Diecezji Włocławskiej	15	dla mężczyzn	-
POWIAT ALEKSANDROWSKI						
brak schronisk/noclegowni/ogrzewalni						
POWIAT BRODNICKI						
16.	Schronisko w ramach Ośrodka Wsparcia dla Osób Bezdomnych i Zagrożonych Bezdomnością	87-300 Brodnica ul. Gajdy 3 tel. 56 495 02 81	Brodnickie Centrum Caritas	56	dla kobiet i mężczyzn	skierowanie z OPS
POWIAT BYDGOSKI						
17.	Stowarzyszenie Jesień Hostel – Schronisko Specjalistyczne	Nowy Jasiniec 45, 86-010 Koronowo tel. 52 382 97 60 52 382 97 29	Stowarzyszenie Jesień	70	dla kobiet i mężczyzn	dokument tożsamości, skierowanie z OPS

L.p.	Nazwa placówki	Adres placówki	Podmiot prowadzący	Liczba miejsc	Dla kogo przeznaczone	Formalności, które musi spełnić osoba bezdomna
POWIAT CHEŁMIŃSKI						
brak schronisk/noclegowni/ogrzewalni						
POWIAT GOLUBSKO-DOBRYŃSKI						
18.	Punkt Noclegowy	87-410 Kowalewo Pomorskie ul. Brodnicka 1 tel. 56 684 15 17	Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kowalewie Pomorskim	8	dla kobiet i mężczyzn	skierowanie z OPS
POWIAT GRUDZIĄDZKI						
brak schronisk/noclegowni/ogrzewalni						
POWIAT INOWROCLAWSKI						
19.	Schronisko dla Bezdomnych Kobiet	88-100 Inowrocław ul. Toruńska 26 tel. 52 303 39 27	Terenowy Komitet Ochrony Praw Dziecka	20	dla kobiet, dla matek z dziećmi	dokument tożsamości, skierowanie z OPS
20.	Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn	88-100 Inowrocław ul. Jacewska 118 tel. 52 357 11 22	Towarzystwo Pomocy im. Św. Brata Alberta	44	dla mężczyzn	skierowanie z OPS
21.	Ogrzewalnia przy Schronisku dla Bezdomnych Mężczyzn	88-100 Inowrocław ul. Jacewska 118 tel. 52 357 11 22	Towarzystwo Pomocy im. Św. Brata Alberta	15	dla mężczyzn	dokument tożsamości
POWIAT LIPNOWSKI						
brak schronisk/noclegowni/ogrzewalni						

L.p.	Nazwa placówki	Adres placówki	Podmiot prowadzący	Liczba miejsc	Dla kogo przeznaczone	Formalności, które musi spełnić osoba bezdomna
POWIAT MOGILEŃSKI						
22.	Schronisko dla Bezdomnych Kobiet i Mężczyzn	88-300 Mogilno ul. Łąkowa 1b tel. 52 318 06 26	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mogilnie	25	dla kobiet i mężczyzn	dokument tożsamości, skierowanie z OPS, aktualne badania lekarskie
POWIAT NAKIELSKI						
23.	Ośrodek Wsparcia dla Osób Bezdomnych	89-115 Mrocza ul. Łąkowa 5 tel. 52 385 63 55	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mroczy	10	dla mężczyzn	dokument tożsamości, skierowanie z OPS, zaświadczenie o stanie zdrowia
24.	Schronisko	89-200 Szubin Kołaczkowo ul. Powstańców Wlkp. 35 tel. 52 384 59 17	Kujawsko Pomorskie Stowarzyszenie Pomocy Bliźniemu „Judym”	80	dla matek z dziećmi, dla kobiet i mężczyzn, dla rodzin	skierowanie z OPS
POWIAT RADZIEJOWSKI						
25.	Kujawsko-Pomorskie Stowarzyszenie Pomocy Bliźniemu „JUDYM” w Kołaczkanie, Dom Rodzinny „NADZIEJA” w Budziszawiu	88-231 Bytoń Budziszław 2 tel. 52 384 59 17	Kujawsko-Pomorskie Stowarzyszenie Pomocy Bliźniemu „JUDYM” w Kołaczkanie	40	dla kobiet, dla matek z dziećmi, dla mężczyzn, dla kobiet i mężczyzn, dla rodzin	skierowanie z OPS
POWIAT RYPIŃSKI						
26.	Noclegownia dla Bezdomnych w Rypinie	87-500 Rypin ul. ks. Antoniego Podlesia 4 tel. 54 280 96 50	Parafia Św. Stanisława Kostki w Rypinie	12	dla kobiet i mężczyzn	skierowanie z OPS
POWIAT SĘPOLEŃSKI						
brak schronisk/noclegowni/ogrzewalni						

L.p.	Nazwa placówki	Adres placówki	Podmiot prowadzący	Liczba miejsc	Dla kogo przeznaczane	Formalności, które musi spełnić osoba bezdomna
POWIAT ŚWIECKI						
27.	Schronisko dla Bezdomnych	86-100 Świecie ul. Ogrodowa 9B tel. 52 331 63 25	Ośrodek Pomocy Społecznej w Świeciu	22	dla kobiet i mężczyzn	dokument tożsamości, zaświadczenie lekarskie o stanie zdrowia
28.	Ogrzewalnia dla Bezdomnych	86-170 Nowe ul. Tylna 1 tel. 52 333 72 39	Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowem	6	dla kobiet i mężczyzn	dokument tożsamości
POWIAT TORUŃSKI						
29.	Schronisko przy Ośrodku Wsparcia Caritas Diecezji Toruńskiej w Chełmży	87-140 Chełmża ul. Polna 20 tel. 692 13 59 16	Caritas Diecezji Toruńskiej w Chełmży	10	dla mężczyzn	dokument tożsamości, skierowanie z OPS, zaświadczenie od lekarza pierwszego kontaktu
30.	Noclegownia przy Ośrodku Wsparcia Caritas Diecezji Toruńskiej w Chełmży	87-140 Chełmża ul. Polna 20 tel. 692 13 59 16	Caritas Diecezji Toruńskiej w Chełmży	20	dla mężczyzn	dokument tożsamości, skierowanie z OPS, zaświadczenie od lekarza pierwszego kontaktu
POWIAT TUCHOŁSKI						
brak schronisk/noclegowni/ogrzewalni						
POWIAT WABZESKI						
brak schronisk/noclegowni/ogrzewalni						
POWIAT WŁOCŁAWSKI						
brak schronisk/noclegowni/ogrzewalni						
POWIAT ŻNIŃSKI						
brak schronisk/noclegowni/ogrzewalni						

JADŁODAJNIE, STOŁÓWKI, KUCHNIE W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM

L.p.	Nazwa	Adres i numer telefonu	Zasady funkcjonowania				Forma posiłku
			Całorocznie/ okresowo	Dni tygodnia	Godziny otwarcia	Skierowanie z OPS	
BYDGOSZCZ							
1.	Stołówka Kujawsko-Pomorskiego Oddziału Okręgowego Polskiego Czerwonego Krzyża w Bydgoszczy	85-030 Bydgoszcz ul. Floriana 18 tel. 52 373 23 72	całorocznie	od poniedziałku do piątku	10 ⁰⁰ - 13 ⁰⁰	bez skierowania	jeden gorący posiłek
2.	Kuchnia Centrum Pomocy „Betlejem” Caritas Diecezji Bydgoskiej	85-005 Bydgoszcz ul. Drukarzka 6 tel. 52 371 67 21	od listopada do marca	od poniedziałku do piątku	13 ⁰⁰ - 14 ⁰⁰	bez skierowania	jeden gorący posiłek
3.	Jadłodajnia Bydgoskiego Stowarzyszenia Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo	85-093 Bydgoszcz ul. Ossolińskich 2 tel. 52 322 53 52	od września do czerwca	od poniedziałku do piątku soboty - kanapki	od poniedziałku do piątku 18 ⁰⁰ - 20 ⁰⁰ soboty 13 ⁰⁰ - 14 ⁰⁰	bez skierowania	jeden gorący posiłek w soboty: kanapki i gorąca herbata
4.	Kuchnia przy Centrum Pomo- cy dla Bezdomnych Mężczyzn Kujawsko - Pomorskiego Zarządu Wojewódzkiego Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej w Bydgoszczy	85-790 Bydgoszcz ul. Fordońska 422 tel. 52 343 93 40	całorocznie	7 dni w tygodniu	od poniedziałku do piątku 14 ⁰⁰ - 16 ⁰⁰ w soboty i nie- dziele 12 ⁰⁰ - 13 ³⁰	bez skierowania	jeden gorący posiłek

L.p.	Nazwa	Adres i numer telefonu	Zasady funkcjonowania				Forma posiłku
			Całorocznie/okresowo	Dni tygodnia	Godziny otwarcia	Skierowanie z OPS	
5.	Kuchnia dla Ubogich im. św. Brata Alberta	85-405 Bydgoszcz ul. Koronowska 14 tel. 52 327 73 55	całorocznie	od poniedziałku do soboty	11 ⁰⁰ - 13 ⁰⁰	bez skierowania	jeden gorący posiłek
6.	Jadłodajnia MOPS	85-043 Bydgoszcz ul. Ogrodowa 9 tel. 52 325 44 18	całorocznie	od poniedziałku do piątku	13 ⁰⁰ -14 ⁰⁰	ze skierowaniem	jeden gorący posiłek
7.	Jadłodajnia MOPS	85-831 Bydgoszcz ul. Toruńska 272 tel. 52 330 12 60	całorocznie	od poniedziałku do piątku	12 ³⁰ -14 ⁰⁰	ze skierowaniem	jeden gorący posiłek
8.	Centrum Chrześcijańskie Kanaan Misja Betezda - Stołówka	85-222 Bydgoszcz ul. Czartoryskiego 12 tel. 52 321 35 28	całorocznie	od poniedziałku do piątku	poniedziałek, środa, czwartek, piątek 11 ⁰⁰ -12 ³⁰ , wtorek po mszy o 18 ⁰⁰	bez skierowania	jeden gorący posiłek
GRUDZIĄDZ							
9.	Stołówka Grudziądzkiego Centrum Caritas	86-300 Grudziądz Al. 23 Stycznia 16 (plebania parafii Ducha Świętego) tel. 56 642 85 87	całorocznie	od poniedziałku do piątku	11 ³⁰ - 14 ³⁰	ze skierowaniem (w przypadku braku skierowania powołania posłki dla osób bezdomnych wydawane są po godzinie 14.00)	jeden gorący posiłek

L-p.	Nazwa	Adres i numer telefonu	Zasady funkcjonowania				Forma posiłku
			Całorocznie/ okresowo	Dni tygodnia	Godziny otwarcia	Skierowanie z OPS	
TORUŃ							
10.	Jadłodajnia dla Ubogich	87-100 Toruń ul. Poznańska 49 Klasztor Zakonu Braci Mniejszych Franciszkanów (Świetlica św. Franciszka) tel. 56 657 14 10	od września do czerwca	od poniedziałku do piątku	12 ⁰⁰ -13 ⁰⁰	bez skierowania	jeden gorący posilek
11.	Centrum Pielęgnacji Caritas	87-100 Toruń Wyszyńskiego 7/9 tel. 56 659 03 97	okres jesienno- zimowy	od poniedziałku do piątku	8 ⁰⁰ -10 ⁰⁰	bez skierowania	jeden gorący posilek lub suchy pro- wiant
12.	Jadłodajnia Toruńskie Centrum Caritas	87-100 Toruń Szosa Bydgoska 1 tel. 56 654 05 43	całorocznie	od poniedziałku do piątku	12 ³⁰ -13 ³⁰	bez skierowania	jeden gorący posilek
WŁOCŁAWEK							
13.	Miejska Jadłodajnia „U św. Antoniego”	87-800 Włocławek ul. Św. Antoniego 11 tel. 54 411 03 80	całorocznie	7 dni w tygodniu	11 ⁰⁰ -16 ⁰⁰	ze skierowaniem	dwudaniowy obiad

L.p.	Nazwa	Adres i numer telefonu	Zasady funkcjonowania				Forma posiłku
			Całorocznie/okresowo	Dni tygodnia	Godziny otwarcia	Skierowanie z OPS	
14.	Kuchnia Caritas Diecezji Włocławskiej	87- 800 Włocławek ul. Gdańska 6 tel. 518 01 45 50	całorocznie	7 dni w tygodniu dla osób posiadających decyzję z OPS od poniedziałku do piątku dla wszystkich potrzebujących	do 12-tej	bez s kierowania	jeden gorący posiłek
POWIAT ALEKSANDROWKI							
15.	Kuchnia MOPS	87-720 Ciechocinek ul. Kopernika 14 tel. 54 416 10 17	od października do marca	od poniedziałku do soboty	14 ⁰⁰ -15 ⁰⁰	ze skierowaniem	jeden gorący posiłek
POWIAT BRODNICKI							
16.	Jadłodajnia Brodnickie Centrum Caritas	87-300 Brodnica ul. Gajdy 3 tel. 56 495 02 81	całorocznie	od poniedziałku do piątku	13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰	ze skierowaniem	jeden gorący posiłek
POWIAT BYDGOSKI							
brak stołówek/jadłodajni							
POWIAT CHELMIŃSKI							
17.	Stółka przy Centrum Zapobiegania Wykluczeniu Społecznemu	86-200 Chełmno ul. Dominikańska 40 tel. 56 686 18 50	od września do maja	od poniedziałku do piątku	11 ¹⁵ -12 ¹⁵	ze skierowaniem	jeden gorący posiłek

L-p.	Nazwa	Adres i numer telefonu	Zasady funkcjonowania				Forma posiłku
			Całorocznie/okresowo	Dni tygodnia	Godziny otwarcia	Skierowanie z OPS	
POWIAT GOLUBSKO-DOBZYŃSKI							
18.	Punkt Wydawania Posiłków	87-400 Golub-Dobrzyń ul.Wodna 13 tel.500 44 85 67 793 98 97 97	całorocznie	7 dni w tygodniu	12 ³⁰ -13 ⁰⁰	ze skierowaniem	jeden gorący posiłek
POWIAT GRUDZIĄDZKI							
brak stołówek/jadłodajni							
POWIAT INOWROCŁAWSKI							
19.	Jadłodajnia przy Schronisku dla Bezdomnych Mężczyzn im. św. Brata Alberta	88-100 Inowrocław ul. Jacewska 118 tel. 52 357 11 22	całorocznie	7 dni w tygodniu	13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰	ze skierowaniem	jeden gorący posiłek
POWIAT LIPNOWSKI							
20.	Świetlica Wiejska w Kikole	87-620 Kikół Targowa 1a tel. 54 289 46 70 wew. 36	całorocznie	od poniedziałku do piątku	7 ¹⁵ - 15 ¹⁵	ze skierowaniem	dwudaniowy obiad
21.	Jadłodajnia przy MOPS w Lipnie	87-600 Lipno ul. Włocławska 16a tel. 54 287 20 67	całorocznie	od poniedziałku do piątku	12 ³⁰ -14 ⁰⁰	ze skierowaniem	jeden gorący posiłek
POWIAT MOGILEŃSKI							
22.	Jadłodajnia przy MGOPS w Mogilnie	88-300 Mogilno ul. Rynek 10 tel. 52 315 93 15	całorocznie	7 dni w tygodniu	12 ⁰⁰ -13 ⁰⁰	ze skierowaniem	dwudaniowy obiad

L-p.	Nazwa	Adres i numer telefonu	Zasady funkcjonowania				Forma posiłku
			Całorocznie/okresowo	Dni tygodnia	Godziny otwarcia	Skierowanie z OPS	
POWIAT NAKIELSKI							
23.	Punkt Wydawania Posiłków	89-115 Mrocza ul. Łąkowa 5 tel. 52 385 63 55	całorocznie	od poniedziałku do piątku	12 ⁰⁰ -13 ⁰⁰	ze skierowaniem	jeden gorący posiłek
24.	Stołówka przy MGOPS w Nakle nad Notecią	89-100 Nakło nad Notecią ul. Ks. P. Skargi 2 tel. 52 386 08 14	całorocznie	od poniedziałku do piątku	11 ³⁰ - 12 ³⁰	ze skierowaniem	jeden gorący posiłek
25.	Stołówka im. św. Faustyny	89-200 Szubin ul. Kcyńska 34 tel. 600 19 40 33	całorocznie	od poniedziałku do piątku	12 ⁰⁰ -14 ⁰⁰	ze skierowaniem	jeden gorący posiłek
POWIAT RADZIEJOWSKI							
26.	Jadłodajnia im. bł. Rafała Chylińskiego przy klasztorze oo. Franciszkanów w Radziejowie	88-200 Radziejów ul. Franciszkańska 4 tel. 54 285 54 19	od września do czerwca	od wtorku do niedzieli	o 13 ³⁰	bez skierowania	jeden gorący posiłek
POWIAT RYPIŃSKI							
brak stołówek/jadłodajni							
POWIAT SEPOLEŃSKI							
brak stołówek/jadłodajni							
POWIAT ŚWIECKI							
27.	Jadłodajnia	86-170 Nowe ul. Pod Murami 2a tel. 52 333 72 39	całorocznie	7 dni w tygodniu	12 ⁰⁰ -13 ³⁰	ze skierowaniem	jeden gorący posiłek

L-p.	Nazwa	Adres i numer telefonu	Zasady funkcjonowania				
			Całorocznie/okresowo	Dni tygodnia	Godziny otwarcia	Skierowanie z OPS	Forma posiłku
28.	Towarzystwo Wspierania Osób Niepełnosprawnych – posiłek wydawany w barze „Kajtek”	86-100 Świecie ul. Mały Rynek 4 tel. 52 331 39 88	całorocznie	7 dni w tygodniu	12 ⁰⁰ -14 ⁰⁰	ze skierowaniem	jeden gorący posiłek
29.	Jadłodajnia Parafialnego Zespołu Caritas im. św. Brata Alberta Chmielewskiego	86-105 Świecie ul. Ks.St. Krausego 2 tel. 52 331 32 30	całorocznie	7 dni w tygodniu	12 ⁰⁰ -14 ⁰⁰	ze skierowaniem	jeden gorący posiłek
POWIAT TORUŃSKI							
30.	Restauracja „Mistral”	87-140 Chelmża ul. Łazienna 2 tel. 56 675 24 69	całorocznie	7 dni w tygodniu	12 ⁰⁰ -15 ⁰⁰	ze skierowaniem	obiad dwudaniowy
31.	Zespół Szkół w Górsku im. Księdza Jerzego Popiełuszki (odbiór obiadów ze stołówki szkolnej)	87-134 Zławieś Wielka ul. Szkolna 2 tel. 56 678 13 07	od września do czerwca	od poniedziałku do piątku (w dni nauki szkolnej)	12 ³⁰ -13 ⁰⁰	ze skierowaniem	obiad dwudaniowy
32.	Zespół Szkół w Złejwsi Wielkiej im. Kornela Makuszyńskiego (odbiór obiadów ze stołówki szkolnej)	87-134 Zławieś Wielka ul. Szkolna 6 tel. 56 678 09 27	od września do czerwca	od poniedziałku do piątku (w dni nauki szkolnej)	12 ³⁰ -13 ⁰⁰	ze skierowaniem	obiad dwudaniowy

L-p.	Nazwa	Adres i numer telefonu	Zasady funkcjonowania				
			Całorocznie/okresowo	Dni tygodnia	Godziny otwarcia	Skierowanie z OPS	Forma posiłku
POWIAT TUCHOLSKI							
33.	Jadłodajnia przy OPS w Tucholi	89-500 Tuchola ul. Świecka 45 tel. 500 46 11 18	całorocznie	od poniedziałku do piątku	11 ^{45.} -13 ^{30.}	ze skierowaniem	jeden gorący posiłek od poniedziałku do piątku, na weekendy i święta wydawany jest suchy prowiant
POWIAT WĄBRZESKI							
34.	Punkt Wydawania Posiłków	87-214 Płużnica Mgowo tel. 601 86 69 71	całorocznie	od poniedziałku do piątku	8 ^{00.} -15 ^{00.}	ze skierowaniem	jeden gorący posiłek
35.	Punkt Wydawania Posiłków	87-214 Płużnica Orłowo tel. 664 45 73 90	całorocznie	od poniedziałku do piątku	8 ^{00.} - 15 ^{00.}	ze skierowaniem	jeden gorący posiłek
36.	Jadłodajnia przy Ochronce im. Bojanowskiego	87-200 Wąbrzeźno ul. Wolności 16 tel. 56 688 16 08	całorocznie	od poniedziałku do piątku	12 ^{00.} -14 ^{00.}	ze skierowaniem	jeden gorący posiłek
POWIAT WŁOCŁAWSKI							
brak stołówek/jadłodajni							

L-p.	Nazwa	Adres i numer telefonu	Zasady funkcjonowania				Forma posiłku
			Całorocznie/okresowo	Dni tygodnia	Godziny otwarcia	Skierowanie z OPS	
POWIAT ŻŃNIŃSKI							
37.	Punkt Wydawania Posiłków przy MGOPS	88-430 Janowiec Wielkopolski ul. Strzelecka 8 tel. 52 302 60 68	od sierpnia do czerwca	od poniedziałku do piątku	11 ³⁰ -12 ⁰⁰	ze skierowaniem	jeden gorący posiłek
38.	Stołówka PCK w Żninie	88-400 Żnin ul. Alliantów 10 tel. 52 302 04 22 52 303 29 10	całorocznie	od poniedziałku do piątku	10 ⁰⁰ -12 ³⁰	ze skierowaniem	jeden gorący posiłek, na weekend -suchy prowiant

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO-POMORSKIE